

**ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΣ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ
ΤΟΥ
ΔΙΑΤΜΗΜΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ
ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

«ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ»

ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΩΝ

**ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ**

&

**ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ
ΤΗΣ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ**

&

**ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ**

&

**ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΤΗΣ ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ**

ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΕΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ

(Σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 4485/2017)

ΙΟΥΝΙΟΣ 2020

Άρθρο 1

Νομικό πλαίσιο

Το Διατμηματικό Π.Μ.Σ. «Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία» διέπεται από την ισχύουσα νομοθεσία (Ν. 4485/4-8-2017, ΦΕΚ 114 τ. Α'), από την Υπουργική Απόφαση Έγκρισής του (ΦΕΚ 3796/τ. Β'/15.10.2019), όπως εγκρίθηκε από τη Σύγκλητο του Α.Π.Θ. (Συνεδρίαση 3000/29 και 30.8.2019), από τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, καθώς και τον Εσωτερικό Κανονισμό Λειτουργίας του Προγράμματος. Το Διατμηματικό Π.Μ.Σ. «Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία» υποστηρίζεται από τα Τμήματα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής (επισπεύδον) της Φιλοσοφικής Σχολής, Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής, Οικονομικών Επιστημών της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών, και Αρχιτεκτόνων Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής.

Άρθρο 2

Αντικείμενο και Σκοπός του Δ.Π.Μ.Σ.

Αντικείμενο του Δ.Π.Μ.Σ. «Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία», το οποίο λειτουργεί στις εγκαταστάσεις του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής της Φιλοσοφικής Σχολής του Α.Π.Θ. (επισπεύδον) και σε αυτές των Τμημάτων Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής, Οικονομικών Επιστημών της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Α.Π.Θ. και Αρχιτεκτόνων Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής του Α.Π.Θ., είναι η εξειδίκευση στους τομείς της Φιλοσοφίας, της Παιδαγωγικής, της Θεολογίας, της Οικονομίας και της Αρχιτεκτονικής. Ιδίως, με το εν λόγω Διατμηματικό Π.Μ.Σ., τα τέσσερα Τμήματα του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης έχουν ως στόχο να καταρτίσουν και να εκπαιδεύσουν επιστήμονες, οι οποίοι κατανοούν σε βάθος τις λογικές σχέσεις και τις αλληλεπιδράσεις ανάμεσα στο φιλοσοφικό στοχασμό, τις επιστήμες και την καλλιτεχνική δημιουργία, έτσι ώστε αφενός να διαρρήξουν τα στεγανά που συχνά θεωρείται ότι υπάρχουν μεταξύ των διαφόρων ερευνητικών περιοχών και αφετέρου να αναδείξουν την ενότητα μεταξύ της φιλοσοφίας, της επιστήμης και της τέχνης. Η φιλοσοφική, η παιδαγωγική και η διεπιστημονική προσέγγιση αυτού του στόχου έχει ως κεντρική αναφορά, ως κεντρικό αντικείμενο έρευνας τον άνθρωπο – τη φύση του, τη σκέψη του και την πράξη του, σε όλο το φάσμα των διαστάσεών τους.

Σκοπός του Προγράμματος είναι η καλλιέργεια και η προαγωγή της επιστημονικής γνώσης και έρευνας στα παραπάνω πεδία, η ικανοποίηση των εκπαιδευτικών, ερευνητικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και αναπτυξιακών αναγκών της χώρας, η κατάρτιση επιστημόνων υψηλού επιπέδου ικανών να συμβάλουν στην παραγωγή πρωτότυπου επιστημονικού έργου τόσο στο θεωρητικό χώρο όσο και στις περιοχές της πράξης ως εφαρμοσμένης γνώσης στο πεδίο της Φιλοσοφικής, της Παιδαγωγικής και

της Διεπιστημονικής Ανθρωπολογίας, καθώς και η παραγωγή και μετάδοση γνώσεων, τεχνογνωσίας, μεθοδολογικών εργαλείων και ερευνητικών αποτελεσμάτων στον επιστημονικό χώρο των συνεργαζόμενων Τμημάτων θεωρητικών και θετικών Σχολών.

Παράλληλα, σκοπός του Π.Μ.Σ. «Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία» είναι η κατάρτιση νέων επιστημόνων, οι οποίοι και οι οποίες, είτε εργασθούν στην εκπαίδευση ή σε άλλες (πιο θεωρητικές) θέσεις εργασίας, είτε καταλάβουν θέσεις που προάγουν την πρωτογενή έρευνα και την καινοτομία, θα έχουν μια βαθειά γνώση των υπόγειων διακλαδώσεων που υπάρχουν μεταξύ Φιλοσοφίας, Επιστήμης και Τέχνης.

Άρθρο 3

Όργανα διοίκησης του Δ.Π.Μ.Σ.

Αρμόδια Όργανα για τη διοίκηση, οργάνωση και λειτουργία του παρόντος Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών είναι:

Η Σύγκλητος του Ιδρύματος του επισπεύδοντος Τμήματος, η οποία είναι το αρμόδιο όργανο για τα θέματα ακαδημαϊκού, διοικητικού, οργανωτικού και οικονομικού χαρακτήρα του παρόντος Δ.Π.Μ.Σ. και ασκεί όσες αρμοδιότητες σχετικά με το παρόν Δ.Π.Μ.Σ. δεν ανατίθενται από το νόμο ειδικώς σε άλλα όργανα.

Η επταμελής **Ειδική Διατμηματική Επιτροπή (Ε.Δ.Ε.)** του παρόντος Δ.Π.Μ.Σ., η οποία έχει τις αρμοδιότητες που ορίζονται στο άρθρο 31, παρ. 3 του Ν. 4485/2017.

Η Συντονιστική Επιτροπή (Σ.Ε.) του Δ.Π.Μ.Σ. είναι πενταμελής και απαρτίζεται από δύο μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, ένα μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος Θεολογίας της Θεολογικής Σχολής, ένα μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος Οικονομικών Επιστημών της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών και ένα μέλος Δ.Ε.Π. του Τμήματος Αρχιτεκτόνων Μηχανικών της Πολυτεχνικής Σχολής. Τα μέλη αυτά αναλαμβάνουν μεταπτυχιακό έργο, εκλέγονται από την Ειδική Διατμηματική Επιτροπή του παρόντος Δ.Π.Μ.Σ. για διετή θητεία¹ και είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και τον συντονισμό της λειτουργίας του Δ.Π.Μ.Σ.. Η Σ.Ε. του Δ.Π.Μ.Σ., ειδικότερα, έχει τις παρακάτω αρμοδιότητες:

- Καθορίζει τις λεπτομέρειες εφαρμογής των κριτηρίων επιλογής των μεταπτυχιακών φοιτητών, όπως αυτά προβλέπονται στον Ν. 4485/17, άρθρο 34.
- Είναι υπεύθυνη για τη διαδικασία επιλογής των μεταπτυχιακών φοιτητών

¹ (άρθρο 44, παρ. 2): Κατά τη λήξη της θητείας της Σ.Ε. με ευθύνη του απερχόμενου Διευθυντή, συντάσσεται αναλυτικός απολογισμός του ερευνητικού και εκπαιδευτικού έργου του Π.Μ.Σ., καθώς και των λοιπών δραστηριοτήτων του, με στόχο την αναβάθμιση των σπουδών, την καλύτερη αξιοποίηση του ανθρώπινου δυναμικού, τη βελτιστοποίηση των υφιστάμενων υποδομών και την κοινωνικά επωφελή χρήση των διαθέσιμων πόρων του Π.Μ.Σ.

και διενεργεί τις εξετάσεις.

- Συντάσσει και επικυρώνει τους πίνακες των επιτυχόντων.
- Καθορίζει επιπλέον μαθήματα που υποχρεούνται να παρακολουθήσουν οι απόφοιτοι Τ.Ε.Ι., προκειμένου να καλύψουν τυχόν κενά.
- Προτείνει στην Ειδική Διατμηματική Επιτροπή το πρόγραμμα σπουδών του Δ.Π.Μ.Σ.
- Προτείνει στην Ειδική Διατμηματική Επιτροπή τις αναθέσεις διδασκαλίας μαθημάτων στο Δ.Π.Μ.Σ.
- Προτείνει στην Ειδική Διατμηματική Επιτροπή τον επιβλέποντα και την επιτροπή παρακολούθησης των μεταπτυχιακών εργασιών για την απόκτηση του Μ.Δ.Ε.
- Αντιμετωπίζει κάθε θέμα που δεν προβλέπεται από τις επιμέρους διατάξεις της ισχύουσας νομοθεσίας και του παρόντος Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας του Δ.Π.Μ.Σ.

Η Επιτροπή Μεταπτυχιακών Σπουδών, που αποτελείται από τον Αντιπρύτανη Ακαδημαϊκών Υποθέσεων και Φοιτητικών Θεμάτων, ο οποίος εκτελεί χρέη Προέδρου, καθώς και τον Κοσμήτορα του Ιδρύματος του επισπεύδοντος Τμήματος, ως μέλος, και έχει τις αρμοδιότητες που προβλέπονται στο άρθρο 32, παρ. 5 του Ν. 4485/2017. **Ο Διευθυντής του Δ.Π.Μ.Σ.** είναι μέλος της Σ.Ε. και ορίζεται μαζί με τον αναπληρωτή του, με απόφαση της Ε.Δ.Ε. για διετή θητεία. Ο ορισμός του Διευθυντή γίνεται στην πρώτη συνεδρίαση της νεοεκλεγείσας Ε.Δ.Ε. Ο Διευθυντής προεδρεύει της Σ.Ε, είναι μέλος Δ.Ε.Π. πρώτης βαθμίδας ή της βαθμίδας του αναπληρωτή, είναι του ιδίου ή συναφούς γνωστικού αντικείμενου με το γνωστικό αντικείμενο του Δ.Π.Μ.Σ. και ασκεί τα καθήκοντα που ορίζονται στο άρθρο 31 της παρ. 8 Ν. 4485/2017, στο Ε.Π.Σ. και στον παρόντα κανονισμό. Η θητεία του Διευθυντή είναι διετής και μπορεί να ανανεώνεται. Τον Διευθυντή αναπληρώνει ο Αναπληρωτής Διευθυντής του Δ.Π.Μ.Σ., ο οποίος ορίζεται από την Ε.Δ.Ε., μεταξύ των μελών της Ε.Δ.Ε. των συνεργαζόμενων πανεπιστημιακών Τμημάτων.

Ο Διευθυντής του Δ.Π.Μ.Σ. εισηγείται στα αρμόδια όργανα του Ιδρύματος για κάθε θέμα που αφορά στην αποτελεσματική λειτουργία του Προγράμματος και έχει τις ακόλουθες αρμοδιότητες: α) συγκαλεί τη Σ.Ε., καταρτίζει την ημερήσια διάταξη και προεδρεύει των εργασιών της, β) εισηγείται στην Σ.Ε. θέματα της αρμοδιότητάς της, για τα οποία δεν απαιτείται εισήγηση από άλλο όργανο, γ) μεριμνά για την εφαρμογή των αποφάσεων της Σ.Ε., δ) συγκροτεί επιτροπές για τη μελέτη ή διεκπεραίωση συγκεκριμένων θεμάτων.

Η εξαμελής Επιστημονική Συμβουλευτική Επιτροπή (Ε.Σ.Ε.), η οποία είναι αρμόδια για την εξωτερική ακαδημαϊκή αξιολόγηση του Π.Μ.Σ. (άρθρο 44, παρ. 3 του Ν. 4485/2017).

Άρθρο 4

Διοικητική υποστήριξη – Υλικοτεχνική υποδομή

Τη διοικητική υποστήριξη του Προγράμματος αναλαμβάνει το Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Ο χώρος διεξαγωγής διδασκαλίας είναι η αίθουσα 215 (Γεώργιος Μουρέλος) του Παλαιού κτηρίου της ΦΛΣ. Στην εν λόγω αίθουσα υπάρχει η αναγκαία υλικοτεχνική υποδομή για διενέργεια τηλεδιασκέψεων και εξ αποστάσεως διδασκαλιών, με την οποία εξασφαλίζεται η επάρκεια και η ποιότητα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Χώροι διεξαγωγής είναι επίσης αίθουσες των συνεργαζόμενων Τμημάτων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Άρθρο 5

Διδακτικό προσωπικό

1. Οι διδάσκοντες στο Δ.Π.Μ.Σ. ορίζονται από την Ε.Δ.Ε., ύστερα από εισήγηση της Σ.Ε. Τα κριτήρια επιλογής των διδασκόντων στο Δ.Π.Μ.Σ. είναι η συνάφεια της ειδικότητας, της εμπειρίας και του διδακτικού και ερευνητικού έργου τους με το αντικείμενο του Δ.Π.Μ.Σ. Επίσης δύνανται να αναλαμβάνουν, εκτός από τη διδασκαλία μαθημάτων, και την εποπτεία μεταπτυχιακών εργασιών.

2. Τη διδασκαλία των μαθημάτων και τις ασκήσεις στο Δ.Π.Μ.Σ. μπορούν να αναλαμβάνουν:

I. Μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής και των συνεργαζόμενων Τμημάτων.

II. Μέλη της κατηγορίας Ε.Ε.Π., Ε.ΔΙ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π. του Α.Π.Θ., κάτοχοι διδακτορικού διπλώματος, εκτός αν το αντικείμενο είναι εξαιρετικής και αδιαμφισβήτητης ιδιαιτερότητας, για το οποίο δεν είναι δυνατή η εκπόνηση διδακτορικής διατριβής.

III. Διδάσκοντες σύμφωνα με το Π.Δ. 407/80 του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής και των συνεργαζόμενων Τμημάτων.

IV. Ομότιμοι Καθηγητές και Αφυπηρετήσαντα μέλη Δ.Ε.Π. του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, των συνεργαζόμενων Τμημάτων, καθώς και άλλων Τμημάτων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης αλλά και Πανεπιστημίων της χώρας.

Με αιτιολογημένη απόφασή της η Ε.Δ.Ε. μπορεί να αναθέσει διδακτικό έργο σε μέλη Δ.Ε.Π. άλλων Τμημάτων του ίδιου ή άλλων Α.Ε.Ι. ή να προσκαλέσει ερευνητές από ερευνητικά κέντρα του άρθρου 13 Α του Ν. 4310/2014 (Α' 258), συμπεριλαμβανομένων των ερευνητικών κέντρων της Ακαδημίας Αθηνών.

Επιπλέον η Ε.Δ.Ε. με απόφασή της, έχοντας υπόψη την εισήγηση του Διευθυντή του Δ.Π.Μ.Σ., μπορεί να καλέσει, ως επισκέπτες, καταξιωμένους επιστήμονες που έχουν θέση ή προσόντα καθηγητή ή ερευνητή σε ερευνητικό κέντρο, καλλιτέχνες ή επιστήμονες

αναγνωρισμένου κύρους με εξειδικευμένες γνώσεις ή σχετική εμπειρία στο γνωστικό αντικείμενο του Δ.Π.Μ.Σ. από την ημεδαπή ή την αλλοδαπή, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παρ. 5 του άρθρου 36 του Ν. 4485/2017.

3. Το διδακτικό προσωπικό που είναι τακτικά μέλη του Δ.Π.Μ.Σ. «**Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία**» (MSc in “**Philosophical, Pedagogical and Interdisciplinary Anthropology**”), αποτελείται από τους παρακάτω Καθηγητές (αναφέρονται και οι τίτλοι και οι περιλήψεις των αντιστοίχων μαθημάτων):

Παναγιώτης Δόικος, Αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής Α.Π.Θ.:

1. ΜΦΑ 101: Οντολογία της ανθρώπινης δημιουργίας: Ο Μίκης Θεοδωράκης και η θεωρία της Συμπαντικής Αρμονίας

Ο μεγάλος έλληνας δημιουργός αισθάνεται και συλλαμβάνει μια ασυνήθιστη επαφή ανάμεσα στην εμπειρία της θέασης των κινήσεων των άστρων και των πλανητών στο νυχτερινό στερέωμα και στο βίωμα της μουσικής σύνθεσης. Από τη μια πλευρά, η δυναμική της αντίληψης των ουρανίων σωμάτων εντείνει τη γοητεία και το μυστήριο των όψεων και των ρυθμών της απειρότητας του σύμπαντος στην εσωτερική ζωή. Από την άλλη πλευρά, η ανησυχία μιας “αχανούς θάλασσας ήχων”, έτοιμων να πάρουν κάθε φορά μια συγκεκριμένη μελωδική υπόσταση, παράγει την αίσθηση της συνάντησης με ένα κοσμικό αρχέτυπο μουσικής, το οποίο προ(σ)καλεί τον άνθρωπο-δημιουργό. Και στη μία και στην άλλη περίπτωση, η ενέργεια του σύμπαντος εναρμονίζεται με τον υπαρξιακό σφυγμό του συνθέτη, ο οποίος ολοκληρώνει το μουσικό του έργο, περνώντας από την αρχική δοκιμασία στην κορύφωση της έμπνευσης και την τελική ευφορία. Αναλύοντας τη συγχρονία μεταξύ των δύο περιπτώσεων, ο Θεοδωράκης δείχνει ότι η Συμπαντική Αρμονία διατρέχει, ως δύναμη εξύψωσης, την πνευματική δημιουργία: μόνον έτσι, μέσα στην ανθρώπινη ύπαρξη, ο συντονισμός (αλλιώς: η συμφωνία) ανάμεσα στους κοσμικούς αρμούς υπερβαίνει την αρνητική ενέργεια του Χάους, το οποίο αποτυγχάνει να ενσπείρει παντού τη δια-φωνία (την απο-σύνδεση των αρμών) και να εγκαταστήσει το αδιέξοδο.

Θα εξετάσουμε αυτή την ευρηματική νεοπυθαγόρεια θεωρία του έλληνα μουσουργού, επιχειρώντας παράλληλα να εμβαθύνουμε στη φύση και τη λογική της δύναμης, με την οποία η Συμπαντική Αρμονία ενεργεί μέσα στον άνθρωπο.

[Την εξέλιξη των παραδόσεων θα συνοδεύουν οι σχετικές προτάσεις βιβλιογραφίας].

2. ΜΦΑ 102: Μεταφυσική ανθρωπολογία: Μηδενισμός και φαντασία

Η ανθρώπινη εμπειρία του μηδενός είναι το βίωμα μιας αρχέγονης, αφηρημένης έντασης, η οποία συμπεριφέρεται διττά: είτε θα αποσυνδέσει τα εσωτερικά γεγονότα από

τη δύναμη του νοήματός τους οδηγώντας εκείνα σε συσκότιση και εμάς σε απώλεια του προσωπικού μας φωτός, είτε θα κλιμακώσει την ποιότητα της αισθητοποίησης των νοημάτων μέσα σε ό,τι μας συμβαίνει, δημιουργώντας την προοπτική της εμφάνισης μιας άλλης –βαθύτερης και υψηλότερης– πραγματικότητας, μέχρι το άνοιγμά μας στην ιδανικότητα. Ο κρίσιμος χαρακτήρας μιας τέτοιας διττότητας, εννοούμενης σε όλο το φάσμα των ποιοτήτων της, προσδιορίζει τον υπαρξιακό προσανατολισμό του ανθρώπου, αλλά προπάντων αντανακλάται στη συμπεριφορά της φαντασίας. Εκεί η χροιά των εικόνων-γεγονότων κυμαίνεται μεταξύ δύο ρυθμιστικών οντολογικών δυνατοτήτων. Σύμφωνα με την πρώτη, η εκκένωση των αισθητών μορφών από το νόημά τους οδηγεί στην απώθηση της έντασης των συναισθημάτων, με αποτέλεσμα το εσωτερικό τοπίο άλλοτε να παίρνει την όψη της απρόσωπης απειλής της αβύσσου και άλλοτε να κατακλύζεται από το σκότος της τάσης για επιβολή (αρνητικός μηδενισμός). Σύμφωνα με τη δεύτερη δυνατότητα, η υλοποίηση της αμοιβαίας έλξης μεταξύ των αισθητών μορφών και των νοημάτων τους εντείνει το προσωπικό στίγμα της ψυχικής και της σωματικής ζωής, φωτίζοντας μέσα στην πράξη την περιοχή της ιδανικότητας (θετικός μηδενισμός).

Εξηγούμε τη διαμόρφωση αυτών των δύο υπαρξιακών επιλογών, ως κεντρικών καθεστώτων της ανθρώπινης φαντασίας, και συζητούμε τις προϋποθέσεις της αποφασιστικής οντολογικής μεταβολής, η οποία μπορεί να προκαλέσει την ανατροπή του πρώτου προς όφελος της ανάδυσης του δευτέρου.

[Την εξέλιξη των παραδόσεων θα συνοδεύουν οι σχετικές προτάσεις βιβλιογραφίας].

3. ΜΦΑ 103: Μεταφυσική ανθρωπολογία: Ο Henry Corbin και η οραματική γνώση

Ο γάλλος ανατολιστής φιλόσοφος Henry Corbin (1903-1978) είναι ο πρώτος δυτικός στοχαστής που διερεύνησε σε βάθος την ανθρώπινη εμπειρία του οράματος. Μελετώντας τα έργα των μεγάλων φιλοσόφων του Ισλάμ –όπως του Ibn Arabî (1165-1240), του Sohrawardî (1155-1191) και του Mollâ Sadrâ (1571-1640), ο Corbin διαπίστωσε ένα κρίσιμο κοινό γνώρισμα της οντολογίας τους: αντίθετα προς ό,τι υπαγορεύει ο καρτεσιανός δυισμός (έκταση-σκέψη, ψυχή-σώμα) της δυτικής ορθολογικής παράδοσης, οι ανατολικοί φιλόσοφοι συλλαμβάνουν μέσα στον ψυχισμό του ανθρώπου έναν ενδιάμεσο κόσμο, όπου οι αισθητές μορφές έρχονται σε πλήρη επαφή με τις αφηρημένες έννοιες. Εκεί το νοητό στοιχείο σωματοποιείται και το αισθητό πνευματοποιείται, χωρίς να μένει εκκρεμής, ανενεργοποίητη καμία εκατέρωθεν δυνητικότητα. Ο Corbin εντοπίζει την ανθρώπινη περιοχή, όπου ανοίγεται η πραγματικότητα αυτού του κόσμου, σε έναν προνομιακό χωροχρόνο της φαντασίας, την οποία ονομάζει “οραματική”, αφενός για να τονίσει την ικανότητά της να παράγει την πιο υψηλή γνώση και αφετέρου για να τη διακρίνει από τη μη νοούσα φαντασία.

Θα εξετάσουμε από κοντά την πορεία του πρωτοποριακού εγχειρήματος του Corbin, επιχειρώντας παράλληλα να δείξουμε ότι ο οραματικός κόσμος είναι η κορυφαία έκφανση μιας πολύ ευρύτερης, ποιοτικά διαβαθμίσιμης πραγματικότητας των μορφών, την οποία ονομάζουμε “χωροχρόνο της στοχαστικής φαντασίας”.

[Την εξέλιξη των παραδόσεων θα συνοδεύουν οι σχετικές προτάσεις βιβλιογραφίας].

Ελένη Καλοκαιρινού, Καθηγήτρια Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ.:

1. ΜΦΑ 104: Ηθική των επαγγελματιών. Ή, γιατί οι μηχανικοί χρειάζονται την ηθική;

Εδώ και πολλά χρόνια, ιδίως στο εξωτερικό, τον Όρκο του Ιπποκράτη δίνουν όχι μόνον οι ιατροί αλλά επίσης οι νομικοί, οι ιερείς, οι δάσκαλοι και ενδεχομένως και άλλοι κλάδοι επαγγελματιών. Ο λόγος για αυτό είναι ότι οι λειτουργοί της υγείας, της πνευματικής και της ψυχικής ισορροπίας του ανθρώπου, καθώς επίσης και οι παιδαγωγοί των νέων οφείλουν να ορκισθούν ότι θα υπηρετήσουν τον άνθρωπο στις διαφορετικές αυτές εκφάνσεις της ζωής του. Κάτι τέτοιο όμως αφήνει έξω όλους τους θετικούς επιστήμονες, τους μηχανικούς, τους αρχιτέκτονες, τους οικονομολόγους να πιστεύουν ότι μπορούν να ασκήσουν της τέχνη τους ερήμην ηθικών αρχών και κανόνων. Εκκινώντας από την προϋπόθεση ότι όλες οι ανθρώπινες δραστηριότητες επηρεάζουν κάποια πτυχή της ανθρώπινης ζωής, στην παρούσα σειρά παραδόσεων θα δείξουμε ότι κανείς δεν μπορεί να είναι καλός επαγγελματίας, αν δεν συνδυάζει τη γνώση του με τη φρόνηση και κατ' επέκταση με την εξυπνάδα την οποία συνεπάγεται αυτή, και η οποία μας καθιστά ικανούς να επιτυγχάνουμε τον ορθό σκοπό. Για τον λόγο ακριβώς αυτό, σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, ο επαγγελματίας δεν μπορεί να είναι καλός χωρίς να είναι συγχρόνως ενάρετος.

2. ΜΦΑ 105: Η φιλοσοφική ανθρωπολογία του Ιμάνουελ Καντ

Η ανθρώπινη φύση αποτελεί ένα από τα σοβαρότερα προβλήματα ερμηνείας της φιλοσοφίας του Καντ, και μάλιστα της ηθικής φιλοσοφίας του. Στα *Θεμέλια της μεταφυσικής των ηθών* η ανθρώπινη φύση υποβιβάζεται, τίθεται σε δεύτερη μοίρα και υποτάσσεται στον πρακτικό λόγο. Αντίθετα, στη *Μεταφυσική των ηθών* ο φιλόσοφος τη θέτει σε πρώτη μοίρα και αναδεικνύει τους τρόπους με τους οποίους αυτή προετοιμάζει το δρόμο της ηθικότητας. Επομένως, αποτελεί θέμα άξιο απορίας και διερεύνησης πώς ο Καντ συλλαμβάνει την ανθρώπινη φύση στο έργο του. Κατά συνέπεια, στο παρόν μεταπτυχιακό μάθημα εξετάζουμε αναλυτικά την ανθρωπολογία του Καντ (αλλιώς τη φιλοσοφική ψυχολογία του), παρουσιάζουμε τις ποικίλες γνωστικές, θυμικές και άλλες δυνάμεις του ανθρώπου και ερευνάμε πώς αυτές συμπλέκονται μεταξύ τους στο όλον αυτό που ονομάζεται «άνθρωπος».

Δημήτριος Σταμοβλάσης, Αναπληρωτής καθηγητής Φιλοσοφίας, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ.:

1. ΜΠΑ 101: Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών: [Research Methodology of Social Sciences]

Η γνώση για τα κοινωνικά συστήματα και την ανθρώπινη συμπεριφορά, ατομική ή συλλογική, αποκρυσταλλώνεται στις θεωρίες των κοινωνικών επιστημών, οι οποίες βασίζονται στην έρευνα της εμπειρικής πραγματικότητας. Ωστόσο, στον σύγχρονο μεταβαλλόμενο κόσμο και με την επιταχυνόμενη εξέλιξη της Γνώσης, διερωτάται κανείς, κατά πόσο οι υπάρχουσες θεωρίες εναρμονίζονται με τις διαρκείς αλλαγές και είναι ικανές να περιγράψουν, να ερμηνεύσουν και, εν κατακλείδι, να προβλέψουν την εξέλιξή τους. Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η φύση της Θεωρίας και η Μεθοδολογία της έρευνας του πραγματικού/ εμπειρικού κόσμου σε σχέση με τις επιστημολογικές τους προϋποθέσεις. Δεδομένου ότι, στην πράξη, παρατηρείται σημαντικός βαθμός κατακερματισμού τόσο σε θεωρητικό όσο και σε μεθοδολογικό επίπεδο, με αποτέλεσμα η ενοποίηση του χώρου να καθίσταται δύσκολη, η κατανόηση της μεθοδολογίας της έρευνας είναι κρίσιμη για την παραγωγή επιστημονικής σκέψης και τη διατύπωση επιστημονικού λόγου. Στο μάθημα εξετάζονται κριτικά οι κυριότερες μεθοδολογικές προσεγγίσεις στην έρευνα των κοινωνικών επιστημών, καθώς και η εννοιολογική τους συγκρότηση. Με αυτό τον τρόπο, παρέχεται η ευκαιρία στους συμμετέχοντες να αποκτήσουν μια ευρύτερη κατανόηση ενός γνωστικού αντικειμένου που αποτελεί τη βάση της εξέλιξης για όλες τις επιστήμες, ώστε καθένας εξ αυτών να είναι σε θέση να συνεισφέρει περαιτέρω στην ανάπτυξη του πεδίου του.

2. ΜΠΑ 104: Η Φιλοσοφία των Πολυπλόκων Συστημάτων [The Philosophy of Complex Systems]

Το μάθημα αυτό αποτελεί μέρος της Φιλοσοφίας της Επιστήμης, με ιδιαίτερη έμφαση στη *Θεωρία Πολυπλοκότητας*. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η φιλοσοφική αναζήτηση έχει μία ξεχωριστή σχέση αλληλεπίδρασης με την επιστήμη, δεδομένου ότι η θεωρία της γνώσης για την πραγματικότητα οφείλει να λαμβάνει υπόψη της σημαντικά ευρήματα διάφορων επιστημονικών πεδίων. Αντίστοιχα, κάθε φορά που η επιστήμη, με τα σύγχρονα μεθοδολογικά της μέσα, σημειώνει κάποια πρόοδο, έρχεται αναπόφευκτα αντιμέτωπη με τα τρέχοντα φιλοσοφικά ερωτήματα σχετικά με τη φύση και την οντολογική υπόσταση της γνώσης και της πραγματικότητας.

Τέτοιου είδους ερωτήματα εγείρονται σε σημαντικό βαθμό εξαιτίας των αντιπαραθέσεων, που λαμβάνουν χώρα σε μεθοδολογικό και επιστημολογικό επίπεδο. Ωστόσο, μία πιο ενδελεχής θεώρηση του προβλήματος θα αποκαλύψει ότι οι υπάρχουσες ασυμβατότητες δεν είναι πρωτίστως μεθοδολογικές, αλλά πηγάζουν από θεμελιώδη οντολογικά ζητήματα, τα οποία δεν έχουν επαρκώς απαντηθεί. Μάλιστα

φαίνεται ότι οι εμμένουσες παραδοχές, αγκυλωμένες σε ριζοσπαστικές θέσεις του Θετικισμού ή του Μεταμοντερνισμού, όχι μόνο δεν βοηθούν στη επίλυση αυτών των ζητημάτων, αλλά, αντιθέτως, καλλιεργούν κλίμα πόλωσης και απομονωτισμού, με αποτέλεσμα τη διαμόρφωση ενός κατακερματισμένου φιλοσοφικού χώρου χωρίς προοπτική ενοποίησης.

Η *Πολυπλοκότητα*, ως ένα διακριτό επιστημολογικό Παράδειγμα, έρχεται να αλλάξει το υπάρχον φιλοσοφικό τοπίο και να συνεισφέρει ουσιαστικά στην ενοποίηση του χώρου με διττό τρόπο: αφενός θέτοντας στη διάθεση της επιστήμης νέα μεθοδολογικά εργαλεία για την έρευνα του πραγματικού κόσμου κι αφετέρου εισάγοντας καινές οντολογικές παραδοχές για τη φύση της πραγματικότητας, με αποτέλεσμα να είναι δυνατό πλέον να απαντηθούν διαχρονικά φιλοσοφικά ερωτήματα.

Ακολουθώντας τις διεθνείς εξελίξεις, το μεταπτυχιακό μάθημα «Η Φιλοσοφία των Πολυπλόκων Συστημάτων» αποτελεί μία εισαγωγή στην Πολυπλοκότητα, η οποία δεν περιορίζεται σε μια γενική αφηρημένη περιγραφή. Ξεκινώντας από την πιο απλή θεώρησή της ως μελέτη μη-γραμμικών διαδικασιών, εξετάζονται μια σειρά από έννοιες της θεωρίας δυναμικών συστημάτων, όπως οι ελκυστές, οι διακλαδώσεις, τα δυναμικά δίκτυα, οι κλίμακες αλληλεπίδρασης, η σταθερότητα, η αστάθεια, η εντροπία, η μη-αναγνωσιμότητα, η μη-αντιστρεψιμότητα, οι καταστροφές, η αυτο-ομοιότητα και ο αναδυτισμός. Οι έννοιες αυτές έχουν την αφετηρία τους στο μαθηματικό φορμαλισμό της Θεωρίας Πολυπλοκότητας και είναι εξαιρετικά χρήσιμες για το νέο ερευνητή, διότι αντιστοιχούν σε οντολογικά στοιχεία της πραγματικότητας, επάνω στα οποία αναπτύσσεται μια νέα επιστημολογική προσέγγιση.

Το παρόν μεταπτυχιακό μάθημα θα δώσει την ευκαιρία στους συμμετέχοντες να γνωρίσουν τη διεπιστημονική προοπτική του νέου Παραδείγματος, εστιάζοντας πέρα από τις Φυσικές Επιστήμες και σε επιμέρους πεδία των Επιστημών του Ανθρώπου (παιδαγωγική, κοινωνιολογία, ψυχολογία, επιστήμες της ζωής, οικονομικά, δημόσια διοίκηση, ανθρωπολογία, πολιτισμός), ώστε και ο καθένας ξεχωριστά να είναι σε θέση να συνεισφέρει περαιτέρω στο επιστημονικό πεδίο της επιλογής του.

Γρηγόρης Ζαρωτιάδης, Αναπληρωτής καθηγητής, Τμήμα Οικονομικών Επιστημών Α.Π.Θ.:

Η συνεχής και μάλιστα επιταχυνόμενη εξέλιξη της ανθρώπινης γνώσης ανοίγει νέα ή διευρύνει τα υφιστάμενα πεδία γνώσης για τον άνθρωπο και την κοινωνία του, καθιστώντας έτσι απαραίτητη την εξειδίκευση της μελέτης και της έρευνας. Όμως αυτή η εξειδίκευση εκτός από απαραίτητη είναι επίσης και επικίνδυνη, καθώς καταλήγει εύκολα και συχνά στον “πνευματικό ευνουχισμό” των ερευνητών. Συνεπώς, όσο αναπόφευκτη είναι η εξειδίκευση, άλλο τόσο αναγκαία είναι η (επαν-) ανάκτηση της συνολικής εικόνας και η ανάδειξη των γραμμών σκέψης και αντίληψης που συνδέουν τις επιμέρους θεματικές. Το εν λόγω πρόγραμμα μεταπτυχιακών συμβάλει ακριβώς σε αυτό επικεντρώνοντας στο πώς συνδέονται διαφορετικές επιστήμες διαλεκτικά, μέσω της

φιλοσοφίας, στο πεδίο της μελέτης του ανθρώπου, ως ατομική υπόσταση και ως συλλογικότητες. Καθώς η οικονομική ανήκει στις κοινωνικές επιστήμες, το οποίο σημαίνει ότι ο άνθρωπος και οι συλλογικότητές του είναι σημείο αφετηρίας αλλά και απώτερος σκοπός της, είναι ευαπόδεικτο το γιατί μπορούν οι οικονομολόγοι να συνεισφέρουν, αλλά και γιατί τους ενδιαφέρει το εν λόγω πρόγραμμα που ανοίγει αυτόν τον διάλογο.

Τα δύο μαθήματα που προτείνω για το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών είναι τα εξής:

1. ΜΟΑ 101: Οικονομική ανθρωπολογία: Μελετάται ο τρόπος με τον οποίο αντιλαμβάνονται (συνειδητά ή μη) τον άνθρωπο, τα κίνητρα, τις επιδιώξεις και τη συμπεριφορά του οι διάφορες σχολές οικονομικής σκέψης από την εποχή των πρώιμων, κλασικών μελετητών, πριν τη γενίκευση της αστικής επανάστασης στην Ευρώπη, αναδεικνύοντας τις ιδεολογικές βάσεις και τα κοινωνικά συμφέροντα που επιβάλλουν τη μία ή την άλλη προσέγγιση. Στο δεύτερο μέρος του μαθήματος, οι συμμετέχοντες -ουσες προσεγγίζουν κριτικά τα προηγούμενα σχήματα και, αντιλαμβανόμενοι -ες τις ιδιαιτερότητες που γεννιούνται στη σύγχρονη εποχή, συζητούν πως αυτές διαμορφώνουν διαφορετικά κίνητρα και συμπεριφορές του ανθρώπου ως κοινωνικά και οικονομικά δρών.

2. ΜΟΑ 102: Οικονομικές θεωρίες ομαδοποίησης: Μελετάται ο τρόπος με τον οποίο προσεγγίζουν, αντιλαμβάνονται και μελετούν τη διεργασία σύστασης των ομαδοποιήσεων και των συλλογικοτήτων οι διάφορες σχολές οικονομικής σκέψης. Συλλογικότητες οι οποίες έχουν άμεση ή έμμεση σχέση και εμπλοκή με το οικονομικό γίνεσθαι, και οι οποίες είναι περισσότερο ή λιγότερο θεσμικά / νομικά κατοχυρωμένες: από την “έννοια” της τάξης και του (οικονομικού) “στρώματος” έως το συνδικάτο, την ανώνυμη εταιρία ή τον συνεταιρισμό. Στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος οι συμμετέχοντες -ουσες συγκρίνουν διαφορετικές προσεγγίσεις για το πώς οι άνθρωποι συγκροτούν συλλογικότητες, ειδικότερα αυτές που έχουν οικονομικό χαρακτήρα ή στόχευση. Στο τελευταίο μέρος του μαθήματος, θα μελετηθούν οι σύγχρονες συστημικές μικρο και μακρομεταλλάξεις και πώς αυτές αφορούν το φαινόμενο “συλλογικότητα”.

Χρυσόστομος Σταμούλης, Καθηγητής, Τμήμα Θεολογίας Α.Π.Θ.:

ΜΟΑ 101: Χριστιανική ανθρωπολογία

Θα φανεί ίσως τολμηρή και πιθανώς να είναι, δεν βρίσκεται όμως, καθώς πιστεύω, έξω από τα όρια του πρέποντος, η διαπίστωση πως, στην ιστορική του διαδρομή, ο Χριστιανισμός, τόσο σε Ανατολή όσο και σε Δύση, κάτω από τις επιδράσεις ενός όψιμου

και ιδιόμορφου γνωστικισμού, αιχμή του δόρατος εκείνης της επικίνδυνης για τη χριστιανική πίστη και ζωή ασκητικής παράδοσης, που άρχισε με τους φιλοσόφους και μέσα από τα ασκητικά κινήματα του ελληνιστικού Ιουδαϊσμού και την Καινή Διαθήκη έφτασε να συναντηθεί με τα περί παρθενίας έργα του τρίτου και του τέταρτου αιώνα, δεν δέχθηκε *σχεδόν ποτέ* τον άνθρωπο ως έχει. Πίστεψε και συνεχίζει να πιστεύει και σήμερα στις περισσότερες των περιπτώσεων, πως ο άνθρωπος είναι αυτό που είναι *μείον την φύση του*, ένα σώμα και μια ψυχή φυλακισμένα «στην ιδεολογία του προπατορικού αμαρτήματος». Γι' αυτό και αναλώθηκε, στα όρια της ανθρωπολογίας του, υπόλογης κατά πάντα και δια πάντα στο μυστήριο της σαρκώσεως και στη Σύνοδο της Χαλκηδόνας, στην αναζήτηση, γιατί όχι, και στη δημιουργία ενός ανθρώπου άλλου, ενός ανθρώπου που σίγουρα δεν είναι ο άνθρωπος που έπλασε η αγάπη και η φιλανθρωπία του Θεού, εκείνη η μόνη δύναμη που κάνει το δημιούργημα να αληθεύει και να επεκτείνει συνεχώς και πάντα την ύπαρξή του εδώ και τώρα στα έσχατα, στον τόπο και τον τρόπο της θεανθρωπίας. Στον τρόπο που αποκάλυψε ο Χριστός της ιστορίας και των Ευαγγελίων. Η καλλίστη έκφραση της αγίας ευαισθησίας, απέναντι στο τραγικό και τα προβλήματα του κόσμου.

Στο παρόν μάθημα, θα γίνει προσπάθεια να δομηθούν ξεχασμένα στοιχεία μιας δημιουργικής παράδοσης και να καταδειχθεί η άλλη πλευρά της Χριστιανικής ανθρωπολογίας, εντός της οποίας ανθίζει ο πλήρης άνθρωπος, με όλα τα συστατικά και ως εκ τούτου φυσικά του στοιχεία, όπως το πνεύμα, ο νους, η φαντασία, το σώμα, οι αισθήσεις και η ερωτικότητα. Το εγχείρημα θα στηριχθεί στα μνημεία του πολιτισμού της Χριστιανικής θεολογίας, δηλαδή στη Βίβλο, τα κείμενα των Πατέρων της Εκκλησίας, τα Πρακτικά των Οικουμενικών Συνόδων, αλλά και σε κάθε πηγή της ζώσας παράδοσης η οποία λειτουργεί επεκτατικά για το σώμα της χριστιανικής θεολογίας, η οποία δεν μπορεί παρά να αναπτύσσεται πάντα *εν διαλόγω*.

Διδάσκοντες/ουσες: Κυριακή Τσουκαλά - Καθηγήτρια Α.Π.Θ., Εύη Αθανασίου - Αναπληρώτρια καθηγήτρια Α.Π.Θ., Χάρις Χριστοδούλου - Επίκουρη καθηγήτρια Α.Π.Θ.:

ΜΑΑ 101: Ανθρωπολογία του χώρου

Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζεται η θέση της Ανθρωπολογίας στις Επιστήμες του Χώρου και αναλύεται ο ρόλος της Ανθρωπολογίας του Χώρου στη συγκρότηση της Θεωρίας της Αρχιτεκτονικής και του Χώρου καθώς και οι επιρροές της στο πεδίο των πρακτικών εφαρμογών του αρχιτεκτονικού, αστικού και πολεοδομικού σχεδιασμού. Γίνεται αναφορά στους διαχρονικούς μετασχηματισμούς του πεδίου της Ανθρωπολογίας του Χώρου, στις μετατοπίσεις των εννοιών, θεωρήσεων και θεωριών της καθώς και των επιστημολογικών και μεθοδολογικών εργαλείων της. Εξετάζεται αναλυτικά η τομή Φιλοσοφίας και Ανθρωπολογίας του Χώρου στις διαχρονικές εκφάνσεις της, από τις

θετικιστικές έως τις σύγχρονες μεταδομιστικές προσεγγίσεις των χωρο-κοινωνικο-πολιτισμικών φαινομένων. Το μάθημα εστιάζει σε ζητήματα των σχέσεων χώρου-κοινωνίας-πολιτισμού, στο ρόλο του χώρου στη δόμηση των συλλογικών (αλλά και ατομικών) ταυτοτήτων, στη διαχείριση της μνήμης, στους αποκλεισμούς, την πολυπολιτισμικότητα, τις συγκρούσεις, τα κοινωνικά κινήματα πόλης και την αστικοποίηση, με έμφαση στον χώρο και τον τόπο.

Επικεντρώνεται στις χωρικές εκφράσεις αυτών των φαινομένων τα οποία συνδιαμορφώνονται από τις τοπικές ιδιαιτερότητες, τις νέες συνθήκες της παγκόσμιας οικονομίας, τις συνεχείς μετακινήσεις των ανθρώπων, τις αέναες ροές της πληροφορίας και την πλανητική περιβαλλοντική κρίση.

Επιχειρούμε τη διεπιστημονική προσέγγιση αυτών των κοινωνικο-χωρικών φαινομένων και τον κριτικό αναστοχασμό πάνω σε ζητήματα χώρου και αρχιτεκτονικής.

**Κυριάκος Μπονίδης, Αναπληρωτής καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. και
Γεώργιος Ζαρίφης, Επίκουρος καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ.:**

ΜΠΑ 102: Παιδαγωγική Ανθρωπολογία

Αντικείμενο του μαθήματος αποτελούν οι παιδαγωγικοί λόγοι (discourses) αναφορικά με τον άνθρωπο, παιδί και ενήλικο, ως Homo educandus και Homo educabilis.

Στην πρώτη ενότητα, την εισαγωγική, μετά από μια σύντομη αναφορά στο πεδίο της Παιδαγωγικής Ανθρωπολογίας, προσεγγίζονται κριτικά οι διαφορετικοί ρηματικοί σχηματισμοί και οι μεθοδολογικές προσεγγίσεις της «Κανονιστικής» Παιδαγωγικής Ανθρωπολογίας που αναπτύχθηκαν από το 18ο αιώνα και κυρίως κατά τον 20ό αιώνα στην κεντρική Ευρώπη: της *Φαινομενολογικής Παιδαγωγικής Ανθρωπολογίας* (Herman Nohl, Wilhelm Flitner, Martinus Langeveld, Otto Friedrich Bollnow), της *Ενιαίας Παιδαγωγικής Ανθρωπολογίας* (Heinrich Roth, Max Liedtke) και της *Φιλοσοφικής Παιδαγωγικής Ανθρωπολογίας* (Otto Friedrich Bollnow, Werner Loch).

Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στην *Ιστορική Παιδαγωγική Ανθρωπολογία* που ανέπτυξε ο Christoph Wulf. Παρουσιάζεται, με παραδείγματα και ερευνητικές ασκήσεις, η μεθοδολογία της τελευταίας και οι τρεις ερευνητικές θεματικές της: 1) η ανθρώπινη ικανότητα μετασχηματισμού και η σημασία του φαντασιακού και της γλώσσας στο σχεδιασμό της εκπαίδευσης και στην εκπαιδευτική διαδικασία, 2) η σημασία της μίμησης και των τελετουργικών και 3) η βία, η προσέγγιση του Άλλου και η παγκοσμιοποίηση της εκπαίδευσης.

Στην τρίτη ενότητα, τέλος, προσεγγίζονται εκτενέστερα τα ζητήματα της Παιδαγωγικής Ανθρωπολογίας υπό το πρίσμα της μετανεωτεριστικής παιδαγωγικής θεωρίας και έρευνας. Με μεθοδολογικά δε εργαλεία την Ανάλυση Λόγου και την Κοινωνική Σημειωτική ερευνώνται και αναλύονται παιδαγωγικοί λόγοι, ιστορικοί και

συγχρονικοί, που κατασκευάζουν το παιδί και το ενήλικο ως Homo educandus και educabilis.

Σωκράτης Δεληβογιατζής, Καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής Α.Π.Θ.:

1. ΜΦΑ 106: Φιλοσοφική ανθρωπολογία

Γίνεται προσπάθεια να διερευνηθεί η σχέση υποκειμενικότητας και ατομικότητας υπό το πρίσμα μιας νεωτερικής κριτικής του ουμανισμού (Feuerbach, Marx, Nietzsche, Heidegger, Foucault, Deleuze, Lyotard): αν το ορθολογικό στοιχείο φαίνεται να συμβαδίζει με το υποκειμενικό (ως προς το καθεστώς της νοηματικής συνείδησης) σε φιλοσοφίες όπως των Descartes, Leibniz, Kant, Schelling, Hegel, Husserl, Scheler, Merleau-Ponty, αυτό δεν συνεπάγεται αναγκαστικά κάποια αναγωγή στο ατομικό (με την έννοια της αντίθεσής του προς το κοινό): το «υποκείμενο» υποδηλώνει, σε τελευταία ανάλυση, μια γενικότητα που σε κάποια ιστορική φάση μπορεί να είναι και ο ίδιος ο άνθρωπος (ύστερα από τη γενικευτική απειρότητα της φύσης ή του θεού) ως αποκλειστική πεπερασμένη εστία εκδήλωσης και παραγωγής νοήματος. Η «φιλοσοφική ανθρωπολογία» – γέννημα κυρίως του 19ου αιώνα –, καθώς θέτει πρωτίστως το εγκάρσιο ερώτημα της «κατάστασης του ανθρώπου στον κόσμο», προσεγγίζεται, άρα, στην ιστορικότητά της με την έννοια μιας διαδικασίας σύμπλεξης δομών αφημένων στο εσωτερικευτικό ξάφνιασμα ενός τυχαίου-αναγκαίου που αναλαμβάνεται από ανώνυμες προθετικότητες θέσμησης. Οι συγγενείς απόψεις των Bergson, Plessner και Gehlen, στην εννοιακή ή ad hoc περιγραφική τους εκδοχή του ειδητικού ανθρωπολογικού, διερευνώνται για την ιστορικο-συστηματική πληρότητα του όλου εγχειρήματος.

2. ΜΦΑ 107: Πολιτική φιλοσοφία I

Αναπτύσσονται και προβληματικοποιούνται τοπικές ή ζητήματα όπως: Φιλοσοφικό υποκείμενο, λόγος και γλώσσα της εξουσίας. Φιλοσοφία και πολιτική ή θέαση της ολότητας και τέχνη του διαφοροποιητικού της δράσης. Ο άλλος, η συνείδηση και η ομάδα. Εναντιότητα, ομοιότροπο και ευθύνη. Παραγωγή, ανταλλαγή και κοινωνικός δεσμός. Ανάγκη, τάση προς και ωφελιμότητα. Πολυτέλεια, ορατό-αόρατο και σαγήνη. Εργασία, φύση και τεχνική. Ιδιοποίηση, αλλοτριώση και εκμετάλλευση. Ηθική και βία. Κοινωνική τάξη και κοινωνική αταξία. Η παθολογία του πολιτικού και η ανασχεση του φιλοσοφικού. Κράτος, δικαιώματα, θεσμοί, ιδεολογίες, ουτοπίες. Το ανθρώπινο και το μη ανθρώπινο. Διαλεκτικο-ιστορικό τρίπτυχο τύχης, αναγκαιότητας, απόφασης ως επίγονη εκδοχή υπέρβασης παραδοσιακών υποστασιακών παγιώσεων καθολικής ερμηνείας του φιλοσοφικο-πολιτικού. Στόχος και εσώτερη λογική απόβλεψη είναι η ιστορικο-συστηματική ανάδειξη εννοιολογικών συμπλεγμάτων σκέψης που καθιστούν τη

φιλοσοφία οικείο αυτονομημένο χώρο υποδοχής πολιτικών διεργασιών και διαστρωματώσεων νοήματος στη βάση μιας βούλησης άρχειν (γνώσης), που, αριστοτελικά παραδείγματος χάρη, σηματοδοτεί πρακτικές παράστασης και απόκρυψης υπό ένα ερμηνευτικό γίνεσθαι-άλλο διαλεκτικού χαρακτήρα. Από τον Πλάτωνα μέχρι τους Marx και Lukács και από το Θουκυδίδη μέχρι τους Schmitt, Foucault, Derrida και Κονδύλη, με ενδιάμεσα τους Machiavelli και Hobbes, το πολιτικό ως υπόβαθρο διέπει μία πολιτική θέσμισης που χρωματίζει αντανακλαστικά και την ίδια τη φιλοσοφική πράξη στο σύνολό της.

3. ΜΦΑ 108: Πολιτική φιλοσοφία II

Εξετάζεται το πολιτικό στοιχείο υπό το πρίσμα μιας φιλοσοφίας που, απαγκιστρωμένη από παρωχημένες προσεγγίσεις υποστασιακού χαρακτήρα, λαμβάνει χώρα σε ένα επίπεδο εμμένειας: δεν προϋποθέτει τόσο το ρίζωμα σε μια γη, παραδείγματος χάρη την αρχαιοελληνική, όσο μια σχέση –έκκεντρη, μεταμορφωτική– που μεταστρέφει ή μετακινεί δυνατότητες στο εσωτερικό μιας ορισμένης απόβλεψης και στρατηγικής. Μελετάται ο τρόπος που προετοιμάζεται, εμφανίζεται και αποσύρεται μια ορισμένη ιδέα ή μια πλησμονή και συσώρευση σημασιών· τί συντελεί ώστε μια κατεύθυνση σκέψης να διαρκεί ή να αντιστέκεται με πολλαπλές και ποικίλες επενδύσεις και να επαναβιώνει εις πείσμα των μερικών της εκλείψεων στη μία ή την άλλη μορφή; Με δεδομένη την ουσιαστική αλληλοεισχώρηση του φιλοσοφικού και του πολιτικού, αυτό που προβληματικοποιείται είναι η πραγμάτωση του πρώτου ως του δεύτερου, η γενίκευση και η παγκοσμιοποίηση του φιλοσοφικού ως του πολιτικού. Μένει να διαλογιστούμε όχι μια νέα θέσμιση της πολιτικής μέσω της σκέψης αλλά την ίδια την πολιτική θέσμιση αυτού που ονομάζεται δυτική σκέψη με όχημα και τρόπους εμφανίσεις, αποσύρσεις και (επαν)ενσωματώσεις της σε εγκάρσια κλίμακα άσκησης εξουσίας. Οι πλατωνικο-αριστοτελικές ιδέες τόσο όσο και οι επιγενόμενες απόψεις και θέσεις της νεωτερικής και μετανεωτερικής πρόσληψης του συμπλέγματος πολιτικού-πολιτικής στο εύρος και το βάθος του διαφορικού τους ίδιου (όπως Spinoza, Hegel, Marx, Gramsci, Habermas, Foucault) τροφοδοτούν ανελλιπώς τη σειρά αυτή των αναλύσεων.

Μιλτιάδης Βάντσος, Καθηγητής, Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας Α.Π.Θ.:

ΜΦΑ 102: Βιοηθικοί προβληματισμοί κατά το τέλος της ζωής

Η πρόοδος της ιατρικής κατά τις τελευταίες δεκαετίες κατέστησε εφικτή την ίαση πολλών ασθενειών, την αντιμετώπιση του πόνου και την επιμήκυνση της ζωής, ωστόσο επιβάρυνε σε πολλές περιπτώσεις τον άνθρωπο με την ανάγκη λήψης δύσκολων αποφάσεων κατά το τέλος της ζωής. Οι αποφάσεις αυτές αναπόφευκτα συνδέονται με τις φιλοσοφικές και θεολογικές αντιλήψεις για τη ζωή και το θάνατο, με τη νοσηματοδότηση

της υγείας και της ασθένειας και γενικότερα με τις υπαρξιακές αγωνίες του ανθρώπου. Αν και έχουν προσωπικό χαρακτήρα, εντάσσονται ταυτόχρονα στο πλέγμα των σχέσεων μεταξύ του ιατρού, του ασθενή, των οικείων του και της κοινωνίας. Στη συνάφεια αυτή εξετάζονται προβληματισμοί που αφορούν σε καίρια θέματα βιοηθικής, όπως είναι η ευθανασία, η παρηγορητική φροντίδα, ο εγκεφαλικός θάνατος και η δωρεά οργάνων προς μεταμόσχευση.

Ιωάννης Μαρκόπουλος, Καθηγητής, Παιδαγωγικό Τμήμα Δημοτικής Εκπαίδευσης Α.Π.Θ.:

ΜΠΑ 103: Φιλοσοφία της Τεχνοεπιστήμης. Θετικιστικές, ηθικές και εκπαιδευτικές θεωρήσεις

Το μεταπτυχιακό αυτό μάθημα θα επικεντρωθεί καταρχάς στην παρουσίαση και κριτική θεώρηση των βασικών χαρακτηριστικών της επιστημονικής επανάστασης των Νέων Χρόνων, του Διαφωτισμού και των ρευμάτων του θετικισμού και του λογικού θετικισμού (νεοθετικισμού), καθώς και στην κριτική συζήτηση των βασικών αξιών που προβάλλουν τα δύο αυτά φιλοσοφικά ρεύματα, ιδιαίτερα σε σχέση με τον επικυρίαρχο σήμερα νεοφιλελευθερισμό, τον οικονομισμό και τον τεχνοκρατισμό, όπως και σε σχέση με μια αξιολογική θεώρηση της πολύπλευρα ευεργετικής όσο και προβληματικής, ανεξέλεγκτης ανάπτυξης της σύγχρονης τεχνοεπιστήμης, και ιδιαίτερα των νέων τεχνολογιών.

Με βάση αυτά τα δεδομένα, θα αιτιολογηθεί η ανεπάρκεια του θετικισμού και του νεοθετικισμού να αντιμετωπίσουν τα πολύπλευρα προβλήματα που έχουν προκύψει, σε κοινωνικο-πολιτικό, οικονομικό, ηθικό και περιβαλλοντικό κυρίως επίπεδο, από την αλματώδη όσο και ανεξέλεγκτη ανάπτυξη της σύγχρονης τεχνοεπιστήμης, αλλά και να διαυγάσουν τα ζητήματα της κριτικής θεώρησης του σύγχρονου τεχνοπολιτισμού και της κρίσης των αξιών του. Μιας πρωτόγνωρης, παγκόσμιας διάστασης, πολύπλευρης και πολυεπίπεδης κρίσης, που δεν παύει βέβαια – ιδιαίτερα υπό το πρίσμα της ανθρωπολογικής ασυμμετρίας, όπως την ονομάζω, της μεγάλης δηλαδή αναντιστοιχίας μεταξύ της τεράστιας τεχνοεπιστημονικής ανάπτυξης, από τη μια πλευρά, και της πλήρους στασιμότητας, για να μην πω οπισθοδρόμησης, της ανθρώπινης εσωτερικής μας καλλιέργειας, από την άλλη – ακατάπαυστα πλέον να καταδυναστεύει την ανθρώπινη και πλανητική υπόσταση.

Κατά τον τρόπο αυτό θα προκύψει – ως λογικό, επιστημολογικό, αξιολογικό και κανονιστικό επακόλουθο – η αναγκαιότητα μιας διαλεκτικής σύνθεσης επιστήμης, τεχνολογίας και φιλοσοφικού στοχασμού, και μιας νέας, ευρύτερης θεωρίας των αξιών της τεχνοεπιστήμης και του τεχνοπολιτισμού που, συνυφασμένη άρρηκτα με την ηθική θεώρηση της τεχνοεπιστήμης και με μια αντίστοιχη εκ-παιδευτική της θεώρηση, θα είναι ικανή για μια ουσιαστικότερη διερεύνηση της τεχνοεπιστημονικής ανάπτυξης και της σημασίας της. Μια τέτοια απαίτηση, ενταγμένη μάλιστα στο πλαίσιο ενός βιοκεντρικού ανθρωπισμού, δεν είναι μόνο γόνιμη γνωσιολογικά, επιστημολογικά και εκ-παιδευτικά,

αλλά προτάσσει, προληπτικά και θεραπευτικά, και εκείνες τις κοινωνικο-ηθικές και οικολογικές αξίες και ευαισθησίες που θα επιτρέψουν την ανθρωπότητα να προχωρήσει σε μια πιο ουσιαστική και πιο δίκαιη ευημερία, για τον άνθρωπο και για ολόκληρο τον πλανήτη.

Συνεργαζόμενοι Καθηγητές

Μιλτιάδης Βάντσος: Καθηγητής, Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ.

Κωνσταντίνος Κωτσιόπουλος: Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Ποιμαντικής και Κοινωνικής Θεολογίας του Α.Π.Θ.

Ιωάννης Πλάγγεσης: Ομότιμος Καθηγητής του Α.Π.Θ.

Ιωάννης Μαρκόπουλος: Καθηγητής του Α.Π.Θ.

Γεώργιος Αραμπατζής: Αναπληρωτής Καθηγητής, Τμήμα Φιλοσοφίας, Παιδαγωγικής και Ψυχολογίας του Ε.Κ.Π.Α.

Μιχαήλ Μαντζανάς: Αναπληρωτής Καθηγητής, Ανώτατη Εκκλησιαστική Ακαδημία Αθηνών.

Λία Γυιόκα: Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Α.Π.Θ.

Στυλιανή Λεφάκη: Αναπληρώτρια καθηγήτρια, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Α.Π.Θ.

Κωνσταντίνος Ιωαννίδης: Επίκουρος καθηγητής, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Α.Π.Θ.

Νάντια Καλαρά: Επίκουρη καθηγήτρια, Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών Α.Π.Θ.

Άρθρο 6

Δομή του Διατμηματικού Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών. Μεταπτυχιακοί Τίτλοι

Το παρόν Διατμηματικό Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών οδηγεί σε Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.). Το Δ.Π.Μ.Σ. έχει ελάχιστη διάρκεια σπουδών τεσσάρων (4) εξαμήνων και δεν μπορεί να υπερβαίνει τα έξι (6) εξάμηνα. Οδηγεί στο Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) στη Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία.

Άρθρο 7

Προκήρυξη θέσεων Προϋποθέσεις συμμετοχής

Η προκήρυξη για το παρόν Δ.Π.Μ.Σ. γίνεται κάθε Ιούνιο με ανακοινώσεις στις ιστοσελίδες και στους Πίνακες ανακοινώσεων των συνεργαζόμενων Τμημάτων. Στην προκήρυξη καθορίζονται:

- α) Οι προϋποθέσεις συμμετοχής υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών στη διαδικασία επιλογής.
- β) Ο κατ' ανώτατο όριο αριθμός εισακτέων στο πρόγραμμα. Ο αριθμός εισακτέων στο Δ.Π.Μ.Σ. ορίζεται κατ' ανώτατο όριο σε τριάντα (30) φοιτητές/τριες ετησίως.
- γ) Τα απαραίτητα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβληθούν.
- δ) Οι προθεσμίες υποβολής των δικαιολογητικών και η ακριβής διεύθυνση στην οποία πρέπει αυτά να υποβληθούν ή να αποσταλούν.
- ε) Η διαδικασία επιλογής καθώς και τα κριτήρια επιλογής των μεταπτυχιακών φοιτητών.
- στ) Η ημερομηνία της συνέντευξης των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών.
- ζ) Κάθε άλλη λεπτομέρεια που η Σ.Ε. κρίνει απαραίτητη, και η οποία θα διευκολύνει τη διαδικασία της καλύτερης επιλογής των υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών.

Οι αιτήσεις υποβάλλονται στη Γραμματεία του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. από 1 έως 30 Σεπτεμβρίου και, για να γίνουν δεκτές, πρέπει να περιλαμβάνουν όλα τα κατά την προκήρυξη απαιτούμενα δικαιολογητικά. Ο πίνακας επιτυχόντων/ουσών, με τα λεπτομερή αποτελέσματα, καταρτίζεται από την Σ.Ε., η οποία είναι η Επιτροπή Επιλογής, έως την 15η Οκτωβρίου, και επικυρώνεται από την Ειδική Διατμηματική Επιτροπή του Δ.Π.Μ.Σ.

Ως διάστημα υποβολής των δικαιολογητικών ορίζεται ο μήνας Σεπτέμβριος κάθε ακαδημαϊκού έτους. Η διαδικασία επιλογής λαμβάνει χώρα κατά το πρώτο δεκαήμερο του Οκτώβριου του ίδιου έτους. Τα μαθήματα του εγκεκριμένου προγράμματος σπουδών του παρόντος Δ.Π.Μ.Σ. αρχίζουν στις 2 Νοεμβρίου.

Απαραίτητες προϋποθέσεις συμμετοχής στο διατμηματικό Π.Μ.Σ. «Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία» είναι οι εξής:

Οι υποψήφιοι για το Δ.Π.Μ.Σ. πρέπει να είναι κάτοχοι πτυχίου Α.Ε.Ι της ημεδαπής, ή ισότιμου πτυχίου αναγνωρισμένων ιδρυμάτων της αλλοδαπής.

Οι υποψήφιοι για το παρόν Δ.Π.Μ.Σ. μπορεί να είναι και πτυχιούχοι Τ.Ε.Ι. συγγενούς αντικειμένου. Η Ε.Δ.Ε. μπορεί να καθορίσει για τους απόφοιτους Τ.Ε.Ι. και μαθήματα επιπλέον όσων υποχρεούνται να παρακολουθήσουν οι απόφοιτοι Α.Ε.Ι. προκειμένου να καλύψουν κενά.

Για τους αλλοδαπούς υποψηφίους, οι οποίοι κατέχουν πτυχίο Α.Ε.Ι. ισότιμο με εκείνα των ελληνικών Α.Ε.Ι., απαραίτητη προϋπόθεση θεωρείται η επαρκής γνώση της ελληνικής γλώσσας.

Για όλους τους υποψήφιους, προϋπόθεση είναι η κατοχή μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας. Η επαρκής γνώση των γλωσσών αυτών πιστοποιείται από την κατάθεση αναγνωρισμένων σχετικών τίτλων. Ειδικότερα, το επίπεδο γλωσσομάθειας της ξένης γλώσσας αποδεικνύεται με τους εξής τρόπους:

α) με Κρατικό Πιστοποιητικό του ν. 2740/1999, όπως αντικαταστάθηκε με την παρ. 19 του άρθρου 13 του Ν. 3149/2003,

β) με πτυχίο Ξένης Γλώσσας και Φιλολογίας ή Πτυχίο Ξένων Γλωσσών Μετάφρασης και Διερμηνείας της ημεδαπής ή αντίστοιχο και ισότιμο σχολών της αλλοδαπής,

γ) με Πτυχίο, προπτυχιακό ή μεταπτυχιακό δίπλωμα ή διδακτορικό δίπλωμα οποιουδήποτε αναγνωρισμένου ιδρύματος τριτοβάθμιας εκπαίδευσης της αλλοδαπής,

δ) με Απολυτήριο τίτλο ισότιμο των ελληνικών σχολείων Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης, εφόσον έχει αποκτηθεί μετά από κανονική φοίτηση τουλάχιστον έξι ετών στην αλλοδαπή,

Η άδεια επάρκειας διδασκαλίας ξένης γλώσσας δεν αποδεικνύει τη γνώση ξένης γλώσσας (Π.Δ. 347/2003). Οι υποψήφιοι που είναι κάτοχοι της σχετικής άδειας πρέπει να προσκομίσουν επικυρωμένο αντίγραφο και ακριβή μετάφραση του τίτλου σπουδών, βάσει του οποίου εκδόθηκε η άδεια επάρκειας διδασκαλίας ξένης γλώσσας.

Τα δικαιολογητικά που πρέπει να υποβάλουν οι υποψήφιοι είναι τα εξής:

- Αίτηση συμμετοχής στο Π.Μ.Σ.
- Αντίγραφο πτυχίου ή πτυχίων ελληνικού Α.Ε.Ι. ή Τ.Ε.Ι. συναφούς Τμήματος (και πιστοποιητικό αντιστοιχίας ή ισοτιμίας από τον Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π., για πτυχιούχους των Πανεπιστημίων του εξωτερικού).
- Πιστοποιητικό σπουδών με αναλυτική βαθμολογία προπτυχιακών μαθημάτων, στο οποίο αναγράφεται και ο βαθμός του πτυχίου.
- Βιογραφικό σημείωμα στο οποίο αναφέρονται αναλυτικά οι σπουδές, η διδακτική ή/και επαγγελματική εμπειρία, η επιστημονική και κοινωνική δραστηριότητα του υποψηφίου.
- Μία τουλάχιστον Συστατική Επιστολή από Καθηγητή ΑΕΙ.
- Υπόμνημα (μέχρι 400 λέξεις), στο οποίο αναφέρονται τα επιστημονικά ενδιαφέροντα του υποψηφίου, καθώς και οι λόγοι για τους οποίους ενδιαφέρεται να αναλάβει σπουδές στο συγκεκριμένο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα.
- Πιστοποιητικό κατοχής μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας.
- Ανάτυπα δημοσιεύσεων σε επιστημονικά περιοδικά, αντίγραφα

συγγραφικού έργου, κ.λπ., εφόσον υπάρχουν.

- Κάθε άλλο έργο ή δραστηριότητα που μπορεί να βοηθήσει στην επιλογή του υποψηφίου.
- Φωτοτυπία της Αστυνομικής Ταυτότητας.
- Βεβαίωση ΑΜΚΑ.
- Δύο (2) φωτογραφίες.

Άρθρο 8

Προϋποθέσεις και κριτήρια εισαγωγής μεταπτυχιακών φοιτητών για το Δ.Π.Μ.Σ.

Για τη συμμετοχή στις εξετάσεις επιλογής υποψηφίων για το Δ.Π.Μ.Σ. είναι απαραίτητη η κατοχή πτυχίου Τμήματος θεωρητικών και θετικών Σχολών του Πανεπιστημίου:

Ειδικότερα, κατηγορίες υποψηφίων που μπορούν να γίνουν δεκτοί για την παρακολούθηση του Δ.Π.Μ.Σ. είναι:

1. Κάτοχοι τίτλων πρώτου κύκλου σπουδών των Τμημάτων Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, Φιλολογίας, Ιστορίας και Αρχαιολογίας, Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Θεολογίας, Νομικής, των θετικών Τμημάτων και Σχολών Φυσικής, Μαθηματικών, Οικονομίας, Αρχιτεκτονικής) και άλλων συναφών Τμημάτων ΑΕΙ της ημεδαπής και αντίστοιχων ομοταγών Ιδρυμάτων της αλλοδαπής. Δίπλωμα Μεταπτυχιακών Σπουδών δεν απονέμεται σε φοιτητή, του οποίου ο τίτλος σπουδών πρώτου κύκλου από ίδρυμα της αλλοδαπής δεν έχει αναγνωριστεί από τον Διεπιστημονικό Οργανισμό Αναγνώρισης Τίτλων Ακαδημαϊκών και Πληροφόρησης (Δ.Ο.Α.Τ.Α.Π.), σύμφωνα με το ν. 3328/2005 (Α' 80). Επίσης, μπορούν να γίνουν δεκτοί και πτυχιούχοι άλλων Τμημάτων ΑΕΙ της ημεδαπής ή ομοταγών της αλλοδαπής, μετά από απόφαση της Ε.Δ.Ε. Υποψήφιοι μπορούν να είναι και τελειόφοιτοι φοιτητές, οι οποίοι θα έχουν περατώσει επιτυχώς τις προπτυχιακές τους σπουδές πριν από τη λήξη των εγγραφών και θα πληρούν όλες τις προϋποθέσεις εισαγωγής στο Δ.Π.Μ.Σ.
2. Μέλη των κατηγοριών Ε.Ε.Π., Ε.Δ.Π. και Ε.Τ.Ε.Π., (ν. 4485 αρ. 34 παρ. 8) εφόσον πληρούν τις προϋποθέσεις του πρώτου εδαφίου της παρ. 1 του άρθρου 34, του ν. 4485/2017, μπορούν να εγγραφούν ως υπεράριθμοι και μόνο ένας κατ' έτος σύμφωνα με τους ειδικότερους όρους που προβλέπονται με το άρθρο 45, μόνο σε Π.Μ.Σ. που οργανώνεται σε Τμήμα του Ιδρύματος όπου υπηρετούν, το οποίο είναι συναφές με το αντικείμενο του τίτλου σπουδών και του έργου που επιτελούν στο οικείο Ίδρυμα.

Κατά την επιλογή υποψηφίων για το Δ.Π.Μ.Σ. συνεκτιμώνται η συνέντευξη του υποψηφίου με την Ε.Δ.Ε. του Προγράμματος, το βιογραφικό σημείωμα, ο βαθμός πτυχίου, η γνώση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας, ενδεχόμενες δημοσιεύσεις ή

επιστημονικές εργασίες και συστατικές επιστολές.

Τα κριτήρια επιλογής καθορίζονται ως εξής: (1) Γενικός βαθμός πτυχίου (30%). (2) Προφορική συνέντευξη, με συνεκτίμηση του ακαδημαϊκού και ερευνητικού προφίλ του/της υποψηφίου/ας (30%). (3) Κατοχή ξένων γλωσσών (20%). (4) Επιστημονικές δημοσιεύσεις (20%).

Η συνέντευξη αφορά σε θέματα ευρύτερου επιστημονικού ενδιαφέροντος και αποβλέπει: α) στη διαπίστωση της γενικής και της ειδικής κατάρτισης του/της υποψηφίου, β) στη συνεκτίμηση των επιστημονικών κινήτρων, καθώς και της συνολικής ακαδημαϊκής και ερευνητικής εικόνας του/της.

Στερούνται δικαιώματος συμμετοχής στο Δ.Π.Μ.Σ. όσοι φοιτητές είναι παράλληλα εγγεγραμμένοι σε άλλο Π.Μ.Σ. της ημεδαπής.

Άρθρο 9

Διαδικασίες επιλογής μεταπτυχιακών φοιτητών για το Δ.Π.Μ.Σ.

Η επιλογή των φοιτητών για το παρόν διατμηματικό Π.Μ.Σ. διενεργείται από την Ε.Δ.Ε., με τις διαδικασίες που περιγράφονται παρακάτω:

Η Γραμματεία του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. παραλαμβάνει τις αιτήσεις και τα απαραίτητα δικαιολογητικά που υποβάλλουν οι υποψήφιοι μεταπτυχιακοί φοιτητές, τα οποία προβλέπονται από τη σχετική ανακοίνωση. Ελέγχει την εγκυρότητα και την πληρότητα των δικαιολογητικών κάθε υποψηφίου, συντάσσει πίνακα υποψηφίων μεταπτυχιακών φοιτητών και τον διαβιβάζει στην Σ.Ε. Τα δικαιολογητικά που κατατίθενται από τους υποψηφίους πρέπει να είναι πλήρη και να έχουν υποβληθεί εμπροθέσμως, όπως αυτά προβλέπονται στη σχετική προκήρυξη. Εκπρόθεσμες αιτήσεις δεν γίνονται δεκτές· επίσης, αιτήσεις με εκκρεμή δικαιολογητικά δε γίνονται δεκτές.

Η Σ.Ε., αφού παραλάβει από τη Γραμματεία τον πίνακα των υποψηφίων, ελέγχει τα δικαιολογητικά που έχουν υποβληθεί και συντάσσει τον τελικό πίνακα υποψηφίων. Στη συνέχεια η Ε.Δ.Ε., η οποία προβαίνει στη διαδικασία επιλογής.

Η διαδικασία επιλογής περιλαμβάνει δύο στάδια: Στο πρώτο αξιολογούνται οι αιτήσεις με βάση τα στοιχεία που εμπεριέχονται στον φάκελο υποψηφιότητας. Στη συνέχεια οι υποψήφιοι καλούνται σε συνέντευξη ενώπιον τριών (3) τουλάχιστον μελών της Σ.Ε. Στόχος της συνέντευξης είναι να διαπιστωθεί ποιοι υποψήφιοι είναι ικανοί να ανταποκριθούν ουσιαστικά στις απαιτήσεις του Προγράμματος· συνεκτιμώνται το κίνητρο, το ενδιαφέρον αλλά και η συνολικότερη συγκρότηση και επιστημονική επάρκειά τους σε σχέση με το αντικείμενο της Φιλοσοφικής, Παιδαγωγικής και Διεπιστημονικής Ανθρωπολογίας.

Σε περίπτωση που δύο υποψήφιοι συγκεντρώσουν συνολικά τον ίδιο βαθμό, προτεραιότητα έχει ο υποψήφιος με το μεγαλύτερο βαθμό στο βασικό του πτυχίο. Αν και σε αυτή την περίπτωση προκύψει ισοβαθμία, τότε για την τελική τους κατάταξη λαμβάνεται υπόψη η βαθμολογία των συγγενών μαθημάτων προς το Δ.Π.Μ.Σ.

Οι πίνακες των επιτυχόντων, μετά την επικύρωσή τους από την Ε.Δ.Ε.,

ανακοινώνονται στους χώρους ανακοινώσεων και στην ιστοσελίδα του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. Ειδοποιούνται οι επιτυχόντες να εγγραφούν στο διατμηματικό Π.Μ.Σ. σε συγκεκριμένο χρονικό διάστημα, που καθορίζεται από τη Σ.Ε., σε συνεργασία και με τη Γραμματεία του παραπάνω Τμήματος. Υποψήφιος που δεν θα εγγραφεί μέσα στο προκαθορισμένο χρονικό διάστημα χάνει το δικαίωμα εγγραφής στο Δ.Π.Μ.Σ., εκτός και αν επικαλεσθεί λόγους ανώτερης βίας ή σοβαρής ασθένειας. Στην περίπτωση αυτή, η Ε.Δ.Ε. κρίνει τους λόγους που επικαλείται ο υποψήφιος και αποφασίζει σχετικά. Οι πίνακες επιτυχόντων, επικυρωμένοι από την Ε.Δ.Ε., ανακοινώνονται στα αντίστοιχα σημεία και στην ιστοσελίδα του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. το αργότερο μέχρι τις 15 Οκτωβρίου κάθε ακαδημαϊκού έτους.

Πλέον του αριθμού των επιτυχόντων κατά την διαδικασία επιλογής φοιτητών, γίνονται δεκτοί στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Ειδίκευσης, ως υπεράριθμοι, πτυχιούχοι υπότροφοι του Ι.Κ.Υ., εφόσον η υποτροφία τους είναι σχετική με το γνωστικό αντικείμενο της Φιλοσοφικής, Παιδαγωγικής και Διεπιστημονικής Ανθρωπολογίας. Οι υπότροφοι αυτοί εγγράφονται υποχρεωτικά στο πρώτο εξάμηνο σπουδών.

Άρθρο 10

Έναρξη και διάρκεια των Μεταπτυχιακών Σπουδών

Τα μαθήματα του εγκεκριμένου προγράμματος σπουδών του παρόντος Δ.Π.Μ.Σ. αρχίζουν το χειμερινό εξάμηνο και, συγκεκριμένα, στις 2 Νοεμβρίου. Η διάρκεια σπουδών που οδηγούν στη λήψη Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (Μ.Δ.Ε.) είναι τέσσερα (4) εξάμηνα και δεν υπερβαίνει τα έξι (6) εξάμηνα.

Άρθρο 11

Αναστολή φοίτησης μεταπτυχιακών φοιτητών

Κάθε μεταπτυχιακός φοιτητής έχει δικαίωμα να ζητήσει στην αρχή κάθε εξαμήνου, με αίτησή του, προσωρινή άδεια αναστολής της παρακολούθησης των μαθημάτων ή της εκπόνησης της μεταπτυχιακής-διπλωματικής του εργασίας. Η αναστολή χορηγείται με απόφαση της Σ.Ε., για αποδεδειγμένα σοβαρούς λόγους, μόνο μία φορά και δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερης διάρκειας των δύο ακαδημαϊκών εξαμήνων ούτε μικρότερης του ενός εξαμήνου. Άδεια αναστολής φοίτησης περισσότερο από δύο ακαδημαϊκά εξάμηνα μπορεί να χορηγηθεί μόνο σε φοιτητές που εκπληρώνουν την στρατιωτική τους θητεία και σε περιπτώσεις ανωτέρας βίας ή λόγων υγείας, με αντίστοιχη πιστοποίηση από δημόσιο φορέα. Ο χρόνος αναστολής φοίτησης του μεταπτυχιακού φοιτητή δεν υπολογίζεται σε περίπτωση υπέρβασης της χρονικής διάρκειας φοίτησης που προβλέπεται

στο άρθρο 10 του παρόντος Εσωτερικού Κανονισμού Λειτουργίας. Επομένως, ο χρόνος της αναστολής δεν προσμετράται στην ανώτατη διάρκεια κανονικής φοίτησης. Κατά τη διάρκεια αναστολής σπουδών ο μεταπτυχιακός φοιτητής χάνει την ιδιότητα του φοιτητή.

Άρθρο 12

Δομή του προγράμματος και αξιολόγηση σπουδών για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα ειδίκευσης

Για την απόκτηση Μ.Δ.Ε. οι μεταπτυχιακοί φοιτητές υποχρεούνται να συμπληρώσουν εκατόν είκοσι (120) πιστωτικές μονάδες ECTS, με την επιτυχή παρακολούθηση δώδεκα (12) κατ' επιλογήν υποχρεωτικών μαθημάτων και τη συγγραφή Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας.

Το πρόγραμμα των μαθημάτων διαμορφώνεται ως εξής:

Δ.Π.Μ.Σ. ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ, ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗ ΚΑΙ ΔΙΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

		Πιστωτικές μονάδες
	Α' εξάμηνο	4 μαθήματα x 7,5 ECTS = 30 ECTS
	Β' εξάμηνο	4 μαθήματα x 7,5 ECTS = 30 ECTS
	Γ' εξάμηνο	4 μαθήματα x 7,5 ECTS = 30 ECTS
	Δ' εξάμηνο	Μεταπτυχιακή Εργασία = 30 ECTS
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ECTS		120 ECTS

Α' ΕΞΑΜΗΝΟ		Β' ΕΞΑΜΗΝΟ	
ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ECTS
Τέσσερα (4) μαθήματα Φιλοσοφίας, Επιστήμης, Τέχνης	30	Τέσσερα (4) μαθήματα Φιλοσοφίας, Επιστήμης, Τέχνης	30
ΣΥΝΟΛΟ	30	ΣΥΝΟΛΟ	30
Γ' ΕΞΑΜΗΝΟ		Δ' ΕΞΑΜΗΝΟ	

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ECTS	ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ECTS
Τέσσερα (4) μαθήματα Φιλοσοφίας, Επιστήμης, Τέχνης, εκ των οποίων το ένα (1) δύναται να επιλεγεί από άλλο Π.Μ.Σ. της Φιλοσοφικής, της Θεολογικής Σχολής, της Σχολής Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών ή της Πολυτεχνικής Σχολής του Α.Π.Θ.	30	Συγγραφή Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας	30
ΣΥΝΟΛΟ	30	ΣΥΝΟΛΟ	30
ΓΕΝΙΚΟ ΣΥΝΟΛΟ ECTS	120		

Τα μαθήματα είναι υποχρεωτικά και κατανέμονται στα τρία διδακτικά εξάμηνα ως εξής:

1^ο Εξάμηνο:

Μαθήματα	Ωρες	ECTS
ΜΦΑ 106: Φιλοσοφική ανθρωπολογία	39	7,5
ΜΦΑ 101: Οντολογία της ανθρώπινης δημιουργίας: Ο Μίκης Θεοδωράκης και η θεωρία της Συμπαντικής Αρμονίας	39	7,5
ΜΟΑ 101: Οικονομική ανθρωπολογία	39	7,5
ΜΠΑ 103: Φιλοσοφία της Τεχνοεπιστήμης. Θετικιστικές, ηθικές και εκπαιδευτικές θεωρήσεις	39	7,5
ΜΠΑ 101: Μεθοδολογία Έρευνας Κοινωνικών Επιστημών: [Research Methodology of Social Sciences]	39	7,5
ΜΠΑ 102: Παιδαγωγική Ανθρωπολογία	39	7,5

2^ο Εξάμηνο:

ΜΦΑ 107: Πολιτική φιλοσοφία I	39	7,5
ΜΦΑ 102: Μεταφυσική ανθρωπολογία: Μηδενισμός και φαντασία	39	7,5
ΜΦΑ 105: Η φιλοσοφική ανθρωπολογία του Ιμμάνουελ Καντ	39	7,5
ΜΘΑ 101: Χριστιανική ανθρωπολογία	39	7,5

ΜΑΑ 101: Ανθρωπολογία του χώρου	39	7,5
ΜΟΑ 102: Οικονομικές θεωρίες ομαδοποίησης	39	7,5

3^ο Εξάμηνο:

ΜΦΑ 103: Μεταφυσική ανθρωπολογία: Ο Henry Corbin και η οραματική γνώση	39	7,5
ΜΦΑ 108: Πολιτική φιλοσοφία ΙΙ	39	7,5
ΜΦΑ 102: Βιοηθικοί προβληματισμοί κατά το τέλος της ζωής	39	7,5
ΜΦΑ 104: Ηθική των επαγγελματιών. Ή, γιατί οι μηχανικοί χρειάζονται την ηθική;	39	7,5

4^ο Εξάμηνο:

		ECTS
Συγγραφή Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας		30

Με δήλωσή του στην αρχή κάθε εξαμήνου, κάθε φοιτητής/τρια επιλέγει τέσσερα (4) μαθήματα που θα παρακολουθήσει. Οι σχετικές δηλώσεις καταχωρίζονται ηλεκτρονικά στην ατομική μερίδα του/της μεταπτυχιακού φοιτητή/τριας.

Μετά την επιτυχή παρακολούθηση των απαιτούμενων μαθημάτων κατά τα τρία πρώτα εξάμηνα, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές συγγράφουν Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία (Μ.Δ.Ε).

Η Ειδική Διατμηματική Επιτροπή του Π.Μ.Σ. ανακοινώνει στην αρχή κάθε έτους την ανάθεση διδασκαλίας των μαθημάτων και την κατανομή τους στα εξάμηνα. Τα μαθήματα του διατμηματικού Π.Μ.Σ. «Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία» έχουν κωδικούς ΜΦΑ/ ΜΠΑ/ ΜΘΑ/ ΜΑΑ, αντίστοιχα 100-999. Κάθε μάθημα διδάσκεται τρεις ώρες εβδομαδιαίως και πιστώνεται με επτάμιση (7,5) μονάδες ECTS.

Τα μαθήματα του Χειμερινού Εξαμήνου αρχίζουν στις 2 Νοεμβρίου και λήγουν στις 15η Φεβρουαρίου. Τα μαθήματα του Εαρινού Εξαμήνου αρχίζουν στις 20 Φεβρουαρίου και λήγουν στις 20 Ιουνίου. Κάθε εξάμηνο περιλαμβάνει δεκατρείς (13) εβδομάδες διδασκαλίας. Η παρακολούθηση των μαθημάτων είναι υποχρεωτική. Η αξιολόγηση γίνεται από τον/τη διδάσκοντα/ουσα βάσει γραπτής εξέτασης ή και γραπτής εργασίας που εκπονείται στο πλαίσιο του μαθήματος, και προφορικής της παρουσίασης ή/και γραπτής εξέτασης.

Άρθρο 13

Εκπόνηση και αξιολόγηση Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας

1. Η Σ.Ε., ύστερα από αίτηση του υποψηφίου, στην οποία αναγράφονται ο προτεινόμενος τίτλος της διπλωματικής εργασίας, ο προτεινόμενος επιβλέπων και επισυνάπτεται περίληψη της εργασίας, ορίζει τον επιβλέποντα αυτής και συγκροτεί την τριμελή εξεταστική επιτροπή για την έγκριση της εργασίας, ένα από τα μέλη της οποίας είναι ο επιβλέπων. Η αίτηση του υποψηφίου κατατίθεται στη Γραμματεία του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ. μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των δύο (2) πρώτων εξαμήνων των σπουδών του. Η Σ.Ε. και ο επιβλέπων καθηγητής του Δ.Π.Μ.Σ. έχουν την ευθύνη της παρακολούθησης των σπουδών του/της μεταπτυχιακού/ής φοιτητή/τριας.
2. Το θέμα της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας ορίζεται από τον επιβλέποντα καθηγητή σε συνεργασία με τον/την μεταπτυχιακό/ή φοιτητή/τρια. Εγκρίνεται από την Ειδική Διατμηματική Επιτροπή του Π.Μ.Σ., η οποία, μετά από εισήγηση της Σ.Ε., ορίζει τριμελή επιτροπή, στην οποία συμμετέχουν ο επιβλέπων και άλλα δύο (2) μέλη Δ.Ε.Π. από το οικείο Π.Μ.Σ. ή από άλλα Τμήματα του Α.Π.Θ. ή από άλλα Πανεπιστήμια της χώρας. Η επιτροπή συγκροτείται με κριτήριο την εγγύτητα του θέματος προς τα γνωστικά αντικείμενα και το ερευνητικό έργο των μελών της. Ο/Η μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/τρια συνεργάζεται με την επιτροπή και ολοκληρώνει τη Διπλωματική Εργασία του/της. Η έκταση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας δεν μπορεί να είναι μικρότερη των πενήντα (50) σελίδων (περίπου 16.000 λέξεις), μη συνυπολογιζομένων της βιβλιογραφίας, των πινάκων, των παραρτημάτων κ.λπ. Η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία συγγράφεται στην ελληνική γλώσσα. Με αυστηρά αιτιολογημένη απόφαση της Ειδικής Διατμηματικής Επιτροπής είναι δυνατή η συγγραφή της σε άλλη γλώσσα. Για να εγκριθεί η εργασία, ο φοιτητής οφείλει να την υποστηρίξει ενώπιον της εξεταστικής επιτροπής.
3. Ο/Η μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/τρια καταθέτει τη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία του/της στη Γραμματεία του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ., πριν από την ολοκλήρωση του μέγιστου προβλεπόμενου χρόνου φοίτησής του/της, σε τρία (3) αντίτυπα, και παραλαμβάνει το τυποποιημένο έγγραφο καταθέσεως της εργασίας. Το πρώτο αντίτυπο αποστέλλεται στον επιβλέποντα καθηγητή, ο οποίος υποβάλλει τη σχετική γραπτή εισήγηση εντός δύο (2) μηνών. Τα άλλα δύο αντίτυπα, μαζί με την εισήγηση, αποστέλλονται στα άλλα δύο (2) μέλη της τριμελούς επιτροπής, τα οποία βαθμολογούν ανεξάρτητα και καταθέτουν τη βαθμολογία τους σε εύλογο χρονικό διάστημα. Οι μεταπτυχιακές διπλωματικές εργασίες, εφόσον εγκριθούν από την εξεταστική επιτροπή, αναρτώνται υποχρεωτικά στους διαδικτυακούς τόπους των συνεργαζόμενων Πανεπιστημιακών Ιδρυμάτων.
4. Η κλίμακα βαθμολογίας είναι: Άριστα (8,5 έως 10), λίαν καλώς (7,2 έως 8,4), καλώς (6

έως 7,1). Προβιβάσιμος βαθμός είναι το 6 και οι μεγαλύτεροί του.

5. Μετά την επιτυχή παρακολούθηση των μαθημάτων και την επιτυχή αξιολόγηση της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας από τα μέλη της τριμελούς επιτροπής, ο/η μεταπτυχιακός/ή φοιτητής/τρια λαμβάνει το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης. Ο υπολογισμός του βαθμού του Μ.Δ.Ε. γίνεται με τον ακόλουθο τύπο: ο βαθμός κάθε μαθήματος, υποχρεωτικού ή επιλογής, πολλαπλασιάζεται με τον αντίστοιχο αριθμό πιστωτικών μονάδων (7,5 ECTS/μάθημα). Στο άθροισμα των γινομένων προστίθεται το γινόμενο του πολλαπλασιασμού του βαθμού της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας με τον αντίστοιχο αριθμό πιστωτικών μονάδων (30 ECTS). Στη συνέχεια το τελικό άθροισμα διαιρείται με τον αριθμό πιστωτικών μονάδων που απαιτούνται για τη λήψη του Μ.Δ.Ε. (120 ECTS).

Παράδειγμα: έστω ότι ένας φοιτητής βαθμολογείται στα εννέα μαθήματα με οκτώ (8) και στη Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία με εννέα (9).

$$8 \text{ (βαθμός μαθήματος)} \times 7,5 \text{ ECTS} \times 12 \text{ μαθήματα} = 720.$$

$$9 \text{ (βαθμός εργασίας)} \times 30 \text{ ECTS} = 270.$$

$$\text{Τελικός βαθμός Μ.Δ.Ε.: } 720 + 270 \div 120 = 8,25.$$

6. Σε περίπτωση που ο μέσος όρος βαθμολόγησης μιας Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας είναι κάτω από έξι (6), η εργασία απορρίπτεται. Οι μεταπτυχιακοί/ές φοιτητές/τριες, των οποίων η εργασία απορρίφθηκε, δικαιούνται να υποβάλουν άπαξ καινούργια εργασία με το ίδιο ή διαφορετικό θέμα, υπό την προϋπόθεση ότι κατά τον χρόνο της δεύτερης υποβολής δεν θα έχουν εξαντλήσει τον μέγιστο επιτρεπόμενο χρόνο φοίτησης στο Δ.Π.Μ.Σ. Η δυνατότητα αυτή δεν αφορά τους/τις μεταπτυχιακούς/ές μεταπτυχιακούς/ές φοιτητές/τριες, των οποίων η Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία έχει απορριφθεί λόγω αποδεδειγμένης λογοκλοπής.

Άρθρο 14

Λογοκλοπή/παράλειψη αναφοράς σε χρησιμοποιηθείσα βιβλιογραφία

Κατά τη συγγραφή οποιασδήποτε μεταπτυχιακής εργασίας, ο/η φοιτητής/τρια υποχρεούται να σέβεται τα πνευματικά δικαιώματα των δημιουργών των πηγών που χρησιμοποιεί και να τηρεί αυστηρά τους ισχύοντες στο Α.Π.Θ. κανόνες για την αποφυγή της λογοκλοπής. Ως λογοκλοπή ορίζεται η αυτολεξεί αντιγραφή κειμένου από οποιαδήποτε γραπτή πηγή (δημοσιευμένη ή αδημοσίευτη), χωρίς το κείμενο να τίθεται εντός εισαγωγικών ή/και χωρίς να γίνεται ορθή βιβλιογραφική αναφορά στην πηγή από την οποία αντλείται. Επίσης, ως λογοκλοπή ορίζεται η μεταφορά ενός κειμένου σε μία εργασία με ελάχιστες φραστικές αλλαγές και χωρίς να γίνεται η δέουσα αναφορά στην

πηγή από την οποία αντλείται. Η εργασία όσων φοιτητών/τριών διαπράττουν λογοκλοπή κατά τη συγγραφή της θα μηδενίζεται από τον διδάσκοντα. Σε περίπτωση κατά την οποία η λογοκλοπή αφορά την κατατεθείσα Μ.Δ.Ε., εάν είναι μικρής έκτασης (μία έως τρεις περιπτώσεις λογοκλοπής σε ολόκληρο το κείμενο) και κριθεί ότι οφείλεται σε αμέλεια, η Μ.Δ.Ε. θα βαθμολογείται το μέγιστο με επτά (7), ενώ εάν είναι μεγαλύτερης έκτασης, η Μ.Δ.Ε. θα μηδενίζεται και ο/η φοιτητής/τρια θα διαγράφεται από το Δ.Π.Μ.Σ. Λόγοι διαγραφής από το Δ.Π.Μ.Σ. μπορούν επίσης να είναι: α) η μη επαρκής πρόοδος του μεταπτυχιακού φοιτητή (η οποία τεκμηριώνεται με τη μη συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία: παρακολουθήσεις, εξετάσεις), β) η πλημμελής εκπλήρωση λοιπών υποχρεώσεων που ορίζονται από τον οικείο Κανονισμό του Π.Μ.Σ., γ) αίτηση του ίδιου του μεταπτυχιακού/κης φοιτητή/τριας. Σε όλες τις παραπάνω περιπτώσεις η απόφαση θα λαμβάνεται από την Ειδική Διατμηματική Επιτροπή ύστερα από σχετική πρόταση της Σ.Ε. του Δ.Π.Μ.Σ., καθώς και γραπτή και τεκμηριωμένη εισήγηση (πλην της περίπτωσης γ), η οποία θα υπογράφεται από τουλάχιστον ένα (1) μέλος της τριμελούς επιτροπής που ορίστηκε για την αξιολόγηση της Μ.Δ.Ε.

Άρθρο 15

Περάτωση Μεταπτυχιακών Σπουδών

Ο μεταπτυχιακός φοιτητής/τρια θεωρείται ότι περάτωσε επιτυχώς τις σπουδές του/της και του/της απονέμεται Μ.Δ.Ε., εφόσον:

α) συμπλήρωσε τα απαιτούμενα εξάμηνα σπουδών,

β) περάτωσε επιτυχώς τα μαθήματα-σεμινάρια [βαθμός επιτυχίας είναι το έξι (6) και άνω, της κλίμακας 0-10],

γ) ολοκλήρωσε επιτυχώς τη μεταπτυχιακή εργασία [βαθμός επιτυχίας είναι το έξι (6) και άνω, της κλίμακας 0-10].

Αντίγραφα της μεταπτυχιακής εργασίας κατατίθενται από τον μεταπτυχιακό φοιτητή υποχρεωτικά στη Γραμματεία που έχει αναλάβει τη διοικητική υποστήριξη του Π.Μ.Σ., στο οικείο Τμήμα και στη Βιβλιοθήκη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Η μεταπτυχιακή εργασία περιλαμβάνει περίληψη στην ελληνική και αγγλική γλώσσα (300-600 λέξεων η κάθε μία).

Άρθρο 16

Υλικοτεχνική υποδομή

Για τη λειτουργία του Π.Μ.Σ. αξιοποιείται η υφιστάμενη υλικοτεχνική υποδομή του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Α.Π.Θ.: α) οι αναγκαίοι χώροι για τη διδασκαλία, β) η βιβλιοθήκη του Τομέα Φιλοσοφίας του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής, γ) η νησίδα υπολογιστών του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής,

ε) η διαθέσιμη υποδομή Τηλεδιασκέψεων, που υπηρετεί τα εξ αποστάσεως μαθήματα στην αίθ. 215 του παλαιού κτηρίου της ΦΛΣ, καθώς και στ) αίθουσες των συνεργαζομένων Τμημάτων του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Άρθρο 17

Διάρκεια λειτουργίας

Το Δ.Π.Μ.Σ. με την παραπάνω μορφή θα λειτουργήσει μέχρι και το ακαδημαϊκό έτος 2024-2025.

Άρθρο 18

Κόστος λειτουργίας

Το ετήσιο κόστος λειτουργίας του Π.Μ.Σ. αφορά στις λειτουργικές δαπάνες του προγράμματος, ανέρχεται στο ποσό των 15.000 € και αναλύεται σε κατηγορίες δαπανών ως εξής:

Κατηγορία δαπάνης	Κόστος σε €
Έξοδα δημοσιότητας – προβολής, αγοράς εκπαιδευτικού υλικού (βιβλία κ.λπ.), οργάνωσης συνεδρίου.	5.000
Προμήθεια, συντήρηση εξοπλισμού – λογισμικού, ερευνητικού υλικού.	4.000
Αναλώσιμα (φωτοτυπικό υλικό κ.λπ.).	3.000
Δαπάνες μετακινήσεων διδασκόντων του Δ.Π.Μ.Σ. (μετακινήσεις συνεργαζόμενων καθηγητών, πρόσκληση ομιλητών).	3.000
Σύνολο	15.000

Το ανωτέρω κόστος λειτουργίας θα καλύπτεται από τους πόρους που αναφέρονται στο άρθρο 37, παρ. 1 του Ν. 4485/17. **Το Διατμηματικό Π.Μ.Σ. «Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία» λειτουργεί χωρίς τέλη φοίτησης.**

Δεν προβλέπεται δαπάνη για ανθρώπινο δυναμικό, καθώς τα μέλη του διδακτικού προσωπικού του Δ.Π.Μ.Σ. (τακτικά και συνεργαζόμενα) επαρκούν για την κάλυψη των

διδασκτικών αναγκών του Δ.Π.Μ.Σ.. Διοικητικά το Δ.Π.Μ.Σ. θα υποστηρίζεται από τη Γραμματεία του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Άρθρο 19

Λοιπές διατάξεις

Τα θέματα που δεν ρυθμίζονται από το παρόν Ειδικό Πρωτόκολλο Συνεργασίας θα ρυθμίζονται από τα αρμόδια όργανα σύμφωνα με την κείμενη νομοθεσία.

Άρθρο 20

Είδος και τύπος Μεταπτυχιακών Διπλωμάτων

Το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης είναι δημόσιο έγγραφο. Μετά την περάτωση των σπουδών, το Μ.Δ.Ε. απονέμεται από την Ειδική Διατμηματική Επιτροπή. Στο Δίπλωμα αναφέρονται τα συνεργαζόμενα Πανεπιστημιακά Τμήματα, ο αριθμός του Διπλώματος, το όνομα, επώνυμο, όνομα πατέρα και τόπος καταγωγής του κατόχου του τίτλου, η ημερομηνία απονομής και η ειδικότητα: «Φιλοσοφική, Παιδαγωγική και Διεπιστημονική Ανθρωπολογία». Ο τίτλος υπογράφεται από τον Πρύτανη του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, τον Πρόεδρο και τον Προϊστάμενο Γραμματείας του Τμήματος Φιλοσοφίας και Παιδαγωγικής του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

Άρθρο 21

Οικονομική υποστήριξη μεταπτυχιακών φοιτητών

Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές δικαιούνται πλην των συγγραμμάτων, όλες τις παροχές που προβλέπονται στο άρθρο 34, παρ. 3 του Ν. 4485/17 για την κάλυψη των εκπαιδευτικών αναγκών τους. Επίσης, οι μεταπτυχιακοί φοιτητές δύνανται να διεκδικήσουν εξωτερική χρηματοδότηση των σπουδών τους από διάφορα Ιδρύματα (Ι.Κ.Υ., Ωνάσειο Κοινωνικό Ίδρυμα, κ.λπ.) και ενδεχομένως από ερευνητικά Ινστιτούτα.